

33 Ersättningar till anställda

33.1 RR 29 Ersättningar till anställda

Tillämpnings- område

I RR 29 behandlas hur ett företag ska redovisa och lämna upplysningar om ersättningar till anställda. Rekommendationen behandlar inte redovisning i pensionsstiftelser.

Rekommendationen behandlar fem olika ersättningar till anställda; a) kortfristiga ersättningar till anställda, b) ersättningar efter avslutad anställning, c) övriga långfristiga ersättningar, d) ersättningar vid uppsägning, e) aktierelaterade ersättningar.

Rekommendationen gäller finansiella rapporter som avser perioder som påbörjas fr.o.m. den 1 januari 2004.

Sammanfattning/ definitioner

Ersättningar till anställda är samtliga vederlag ett företag lämnar i utbyte mot tjänster utförda av anställda.

Kortfristiga ersättningar till anställda är, med undantag för ersättningar vid uppsägning och aktierelaterade ersättningar, ersättningar som i sin helhet förfaller till betalning inom tolv månader av den period som de anställda utför tjänsterna som berättigar till ersättningarna.

Ersättningar efter avslutad anställning är ersättningar som betalas när anställningen har avslutats med undantag för ersättningar vid uppsägning och aktierelaterade ersättningar.

Planer för ersättningar efter avslutad anställning är formella eller informella arrangemang enligt vilka företaget lämnar ersättning efter avslutad anställning.

Avgiftsbestämda planer är planer för ersättningar efter avslutad anställning enligt vilka företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och inte har någon formell eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter om den juridiska enheten inte har tillräckliga tillgångar för att betala alla ersättningar hänförliga till tidigare anställdas tjänstgöring.

Förmånsbestämda planer är andra planer för ersättningar efter avslutad anställning än avgiftsbestämda planer.

Planer som omfattar flera arbetsgivare kan både vara avgiftsbestämda- eller förmånsbestämda planer (här avses inte statliga planer) som

- a. för samman tillgångar som tillförts från olika företag som inte står under gemensamt bestämmande inflytande och
- b. använder dessa tillgångar för att lämna ersättningar till mer än ett företags anställda utifrån principen att avgifts- och ersättningsnivåerna fastställs utan hänsyn till i vilket företag arbetstagarna var anställda.

Övriga långfristiga ersättningar till anställda är ersättningar till anställda som inte förfaller till betalning i sin helhet inom tolv månader efter utgången av den period som de anställda utför tjänsterna som berättigar till ersättningarna.

Ersättningar vid uppsägning är ersättningar till anställda som utgår på grund av

- a. företagets beslut att avsluta en anställds anställning i förtid, eller
- b. en anställds beslut att acceptera frivillig avgång i utbyte mot ersättning.

Aktierelaterade ersättningar är ersättningar till anställda enligt vilka

- a. anställda är berättigade att erhålla egetkapitalinstrument som emitterats av företaget (eller moderföretag), eller
- b. storleken på företagets förpliktelse gentemot de anställda beror på det framtida priset på de egetkapitalinstrument som emitterats av företaget.

Aktierelaterade planer är formella eller informella arrangemang enligt vilka företaget lämnar aktierelaterade ersättningar till anställda.

**Kortfristiga
ersättningar till
anställda**

Kortfristiga ersättningar till anställda omfattar poster som ska betalas ut inom tolv månader efter den period som de anställda utfört de tjänster som berättigar till ersättningarna exempelvis löner och sociala kostnader, betald semester och betald sjukfrånvaro, vinstandelar och bonus. Ersättningar i form av sjukvård, bostad, bil eller subventionerade varor och tjänster till nuvarande anställda.

Ett företag ska redovisa det odiskonterade beloppet avseende kortfristiga ersättningar till anställda som företaget förväntas

betala i utbyte mot de tjänster som de anställda har utfört under en redovisningsperiod åt företaget. Ersättningen ska redovisas som en skuld och kostnad alternativt som tillgång om det krävs eller tillåts av någon annan av Redovisningsrådets rekommendationer.

Betald korttidsfrånvaro som kan sparas skall redovisas när den anställde utför tjänsten som ökar deras rätt till framtida betald frånvaro. Betald frånvaro som inte kan sparas ska redovisas när frånvaron inträffar.

Företaget ska redovisa den förväntade kostnaden för vinstandels- och bonusplaner när företaget har en formell eller informell förpliktelse att göra sådana betalningar på grund av tidigare händelse och en tillförlitlig beräkning av förpliktelsen kan göras. En gällande förpliktelse föreligger endast när företaget inte har något annat realistisk alternativ än att reglerar förpliktelsen.

Ersättningar efter avslutad anställning

Distinktionen mellan avgiftsbestämda planer och förmånsbestämda planer

Rekommendationen delar in redovisning av pensioner i två kategorier. Dessa är avgiftsbestämda respektive förmånsbestämda pensionsplaner. En avgiftsbestämd pensionsplan är en plan där företaget har en formell eller informell förpliktelse begränsad till det belopp som företaget accepterat. Arbetsgivaren har utfäst sig att betala fastställda avgifter till en separat juridisk enhet. Företaget blir fri från sin förpliktelse när avgiften är betald. Om det skulle visa sig att den juridiska enheten inte har tillräckliga tillgångar för att betala de utlovade ersättningarna till de anställda så har inte företaget någon förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Risker och möjligheter avseende den positiva/negativa värdeutvecklingen på de medel som arbetsgivaren tillfört den juridiska enheten har överförts till den anställde.

En pensionsplan som inte är avgiftsbestämd är en förmånsbestämd pensionsplan. I en förmånsbestämd pensionsplan har företaget en förpliktelse att lämna de avtalade ersättningarna till nuvarande och tidigare anställda och det är företaget som bär den i allt väsentliga aktuariella risken.

Ett företag ska klassificera en plan som omfattar flera arbetsgivare som en avgiftsbestämd respektive förmånsbestämd plan utifrån planens regler. Är det en förmånsbestämd plan ska företaget redovisa sin proportionella del av den förmåns-

bestämda förpliktelsen samt förvaltningstillgångar och kostnader som är förknippade med planen och lämna de upplysningar som krävs enligt rekommendationen när det föreligger en förmånsbestämd pensionsplan.

När det inte föreligger tillräcklig information för att redovisa en plan som omfattar flera arbetsgivare som en förmånsbestämd plan så ska företaget redovisa den som avgiftsbestämd pensionsplan.

Ett företag ska redovisa en statlig pensionsplan på samma sätt som en plan som omfattar flera arbetsgivare.

Ett företag kan betala försäkringspremier för att finansiera en plan. En sådan plan ska behandlas som en förmånsbestämd plan om företaget har en formell eller informell förpliktelse att antingen betala ersättningarna till de anställda direkt när de förfaller till betalning eller betala ytterligare belopp om försäkringsgivaren inte betala samtliga framtida ersättningar till de anställda. Är det ingen förmånsbestämd plan ska den behandlas som en avgiftsbestämd plan.

Avgiftsbestämda planer

Redovisning av en avgiftsbestämd plan sker genom att avgiften som företaget betalar kostnadsförs och periodiseras så att periodens kostnad motsvaras av under perioden intjänad pensionsrätt. När en anställd utfört tjänster åt företaget under en period ska företaget redovisa de avgifter som ska betalas till en avgiftsbestämd plan i utbyte mot den anställdes tjänster som skuld till den del de inte redan är betalda. Samtidigt ska avgifterna redovisas som en kostnad såvida inte någon annan rekommendation från Redovisningsrådet kräver eller tillåter att avgifterna inkluderas i anskaffningsvärdet och aktiveras som tillgång t ex RR 2 Varulager och RR 12 Materiella anläggningstillgångar.

Förfaller avgifter till en avgiftsbestämd pensionsplan inte till sin helhet inom tolv månader efter utgången av den period under vilken de anställda lämnat tjänsterna ska avgifterna diskonteras.

Företaget ska lämna upplysningar om det belopp som redovisas som kostnad för den avgiftsbestämda pensionsplanen.

Förmånsbestämda planer

Redovisningen av förmånsbestämda pensionsplaner enligt rekommendationen kommer att skilja sig mellan redovisningen

i den legala enheten och koncernredovisningen. I den legala enheten ska reglerna i 28 kapitlet inkomstskattelagen, tryggandelagen, finansinspektionens föreskrifter och FAR:s rekommendation nr 4 tillämpas. I koncernredovisningen ska reglerna i denna rekommendation, som beskrivs nedan, däremot tillämpas.

Redovisning av en förmånsbestämd pensionsplan sker genom att företaget beräknar sin pensionsskuld med utgångspunkt från den anställdes, vid beräkningstillfället, intjänade delen av den slutlön som den anställde förväntas erhålla. Denna pensionsskuld diskonteras utifrån en aktuell marknadsränta. Har pensionsplanen "fonderats" t ex genom att medel förts över till en pensionsstiftelse ska det verkliga värdet av stiftelsens förmögenhet reducera företagets pensionsskuld. Pensionsskulden ska redovisas i företagets balansräkning som en skuld. För att dämpa effekterna vid en övergång till att redovisa enligt rekommendationen finns de så kallade "korridorreglerna". Reglerna innebär, mycket förenklat, att beräkningsmässiga vinster och förluster som faller utanför en viss "korridor" får periodiseras, nämligen de som överstiger det större av 10 % av nuvärdet av förpliktelsen och 10 % av det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar. Uppkommer det en skuldökning vid övergången till redovisning enligt rekommendationen får denna engångseffekt periodiseras över fem år.

Det belopp som ska redovisas som en förmånsbestämd pensionsskuld är nettot av:

- a. nuvärdet av den, på balansdagen, förmånsbestämda förpliktelsen
- b. plus eventuella aktuariella vinster som inte redovisas enligt rekommendationen
- c. minus eventuella aktuariella förluster som inte redovisas enligt rekommendationen
- d. minus eventuella kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder som inte än har redovisats
- e. minus det verkliga värdet på de eventuella förvaltningstillgångar med vilka förpliktelsen skall regleras.

I resultaträkningen ska företaget redovisa nettot av följande belopp om inte någon annan rekommendation från Redovisningsrådet tillåter eller kräver att beloppet inkluderas i anskaffningsvärdet för en tillgång:

- a. Kostnader för tjänstgöring under aktuell period
- b. Räntekostnader
- c. Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar och på rättigheter till ersättningar
- d. Aktuariella vinster och förluster, i den mån de redovisas enligt ”korridorsregeln”
- e. Kostnader hänförliga till tjänstgöring under tidigare perioder i den mån punkt 98 i rekommendationen kräver att de redovisas
- f. Effekterna av eventuella reduceringar eller regleringar.

Företaget ska tillämpa den s.k. Projected Unit Credit Method för att fastställa nuvärdet av sina förmånsbestämda förpliktelser, kostnader för tjänstgöring under nuvarande och, i förekommande fall, tidigare perioder.

Den diskonteringsränta som ska användas vid aktuariella antaganden skall fastställas med hänsyn till den på balansdagen marknadsmässiga avkastningen på förstklassiga företagsobligationer. Finns det ingen sådan fungerande marknad skall den marknadsmässiga avkastningen på statsobligationer användas. Valutan och löptiden ska vara förenlig med valutan och den uppskattade löptiden för förpliktelserna beträffande ersättningar efter avslutad anställning. Diskonteringsräntan är ett aktuariellt antagande som avspeglar pengars tidsvärde.

När det är praktiskt taget säkert att en annan part kommer att ersätta vissa eller alla utgifter som krävs för att reglera en förmånsbestämd förpliktelse ska företaget redovisa denna rätt till ersättning som en tillgång. Tillgången ska redovisas separat till verkligt värde. I resultaträkningen får kostnader hänförliga till en förmånsbestämd pensionsplan redovisas netto efter avdrag för eventuella redovisade ersättningar.

Företagsförvärv

I samband med ett företagsförvärv redovisas tillgångar och skulder som avser från ersättningar efter avslutad anställning i koncernbalansräkningen till nuvärdet av förpliktelsen minus eventuella förvaltningstillgångars verkliga värde.

Reduceringar och regleringar

Vinster och förluster till följd av reduceringar eller regleringar ska redovisas när reduceringen eller regleringen inträffar. Innan effekterna av en reducering eller reglering fastställs ska företaget räkna om förpliktelsen med tillämpning av aktuella aktuariella antaganden.

Kvittning

En tillgång som hänför sig till en plan ska kvittas mot en skuld hänförlig till en annan plan om:

Det finns en laglig rätt att använda ett överskott i en plan för att reglera ett förpliktelsen i en annan plan och

Företaget avser att reglera förpliktelserna på nettobasis eller realisera ett överskott i en plan samtidigt som förpliktelserna i en annan plan regleras.

Upplysningar

Följande upplysningar ska lämnas avseende förmånsbestämda pensionsplaner:

1. Redovisningsprincip för aktuariella vinster och förluster
2. En allmän beskrivning av planen
3. Specifikation som visar hur tillgångar och skulder som redovisas i balansräkningen beräknats och som minst omfattar
 - a. nuvärdet på balansdagen av förmånsbestämda förpliktelse som är ofonderade,
 - b. nuvärdet på balansdagen av förmånsbestämda förpliktelse som helt eller delvis är fonderade
 - c. verkligt värde på balansdagen av eventuella förvaltningstillgångar
 - d. nettot av aktuariella vinster och förluster som inte redovisas i balansräkningen
 - e. kostnader hänförliga till tjänstgöring under tidigare perioder som ännu inte har redovisats i balansräkningen
 - f. eventuellt belopp som inte ännu redovisats tillgång
 - g. verkligt värde på balansdagen av eventuell rättighet till ersättning vilken redovisas som tillgång och
 - h. övriga belopp som redovisas i balansräkningen.
4. De belopp som ingår i förvaltningstillgångarnas verkliga värde för
 - a. varje kategori av egna finansiella instrument och
 - b. tillgångar som används
5. En avstämning som visar rörelserna i nettoskulden/tillgången under perioden som redovisas i balansräkningen

6. Total kostnad som redovisas i resultaträkningen för vardera av följande kategorier, och de poster i resultaträkningen som de ingår i:
 - c. kostnad hänförlig till tjänstgöring under innevarande period
 - d. räntekostnad
 - e. förväntad avkastning på förvaltningstillgångar
 - f. förväntad avkastning på rätt till ersättning som redovisas som tillgång
 - g. aktuariella vinster och förluster
 - h. kostnader hänförliga till tjänstgöring under tidigare perioder
 - i. effekter av eventuella reduceringar eller regleringar.
7. Den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångar och på eventuell rätt till ersättning som redovisas som tillgång
8. De viktigaste aktuariella antaganden som använts, inklusive i förekommande fall,
 - j. diskonteringsräntor
 - k. förväntad avkastning på eventuella förvaltningstillgångar för de perioder som de finansiella rapporterna omfattar
 - l. förväntad avkastning på eventuella rättigheter till ersättning, vilka redovisas som tillgång
 - m. förväntad löneökningstakt
 - n. förändringar i sjukvårdskostnader
 - o. övriga tillämpade aktuariella antaganden som är väsentliga.

Upplysning ska lämnas om varje aktuariellt antagande i absoluta termer (exempelvis som en procentsats) och inte endast som skillnaden mellan olika faktorer.

Övriga långfristiga ersättningar till anställda omfattar exempelvis följande:

- a. Långvarig betald frånvaro
- b. Ersättningar i samband med jubileer eller andra ersättningar till anställda som varit anställda lång tid

Övriga långfristiga ersättningar till anställda

- c. Långfristiga ersättningar vid arbetsoförmåga
- d. Vinstandelar och bonus som ska betalas tolv månader eller mer efter utgången av den period som de anställda utförde de relaterade tjänsterna
- e. Ersättning som betalas tolv månader eller mer efter utgången av den period som den intjänades.

**Redovisning
och beräkning**

I balansräkningen ska en skuld redovisas bestående av nettot av

- a. nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen
- b. minus det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar med vilka förpliktelserna ska regleras.

I resultaträkningen ska företaget redovisa följande belopp som kostnad eller intäkt om inte någon annan rekommendation från Redovisningsrådet tillåter eller kräver att beloppet inkluderas i anskaffningsvärdet för en tillgång:

- a. kostnader hänförlig till tjänstgöring under innevarande period
- b. räntekostnad
- c. förväntad avkastning på eventuella förvaltningstillgångar och på eventuell rätt till ersättning
- d. aktuariella vinster och förluster, vilka ska redovisas i sin helhet omedelbart
- e. kostnader hänförliga till tjänstgöring under tidigare perioder, vilka ska redovisas i sin helhet omedelbart
- f. effekten av eventuella reduceringar eller regleringar.

**Ersättningar vid
uppsägning**

Ersättningar vid uppsägning ska redovisas som en skuld och en kostnad när företaget bevisligen är förpliktat att antingen:

- a. avsluta en anställds eller en grupp av anställdas anställning före den normala tidpunkten för anställningens upphörande, eller
- b. lämna ersättningar på grund av ett erbjudande som givits för att uppmuntra frivillig avgång.

En förpliktelse att säga upp anställda föreligger endast när företaget har en detaljerad formell plan för uppsägningen och inte har någon realistisk möjlighet att annullera planen. Planen bör som minimum innehålla:

- a. arbetsplats, befattningar och ungefärligt antal anställda som berörs genom att tjänstgöringen kommer att upphöra
- b. ersättningarna för varje personalkategori eller befattning
- c. tiden för planens genomförande.

Förfaller ersättningen vid uppsägning till betalning mer än tolv månader efter balansdagen ska en diskontering ske.

Avser ett erbjudande en uppmuntran till frivillig avgång ska beräkningen baseras på det antal anställda som förväntas acceptera erbjudandet.

**Aktierelaterade
ersättningar**

Rekommendationen anger inga krav beträffande redovisning och beräkning av aktierelaterade ersättningar.

Upplysningar

Följande upplysningar ska lämnas om aktierelaterade planer:

- a. Karaktären och villkoren för aktierelaterade planer.
- b. Tillämpade redovisningsprinciper för planerna.
- c. De belopp som redovisas i resultaträkningen och balansräkningen.
- d. Antal och villkor beträffande företags egna kapitalinstrument som innehas av aktierelaterade planer i början och slutet av perioden.
- e. Antal och villkor beträffande egetkapitalinstrument som emitterats av företaget till aktierelaterade planer eller till anställda under perioden samt det verkliga värdet av eventuella vederlag som företaget erhållit under perioden från liknande planer eller från de anställda.
- f. Antal, lösendag och lösenpris för aktieoptioner som lösts under perioden.
- g. Antal aktieoptioner som förfallit under perioden och som innehades av aktierelaterade planer eller av de anställda.
- h. Belopp och huvudsakliga villkor för eventuella lån eller garantier som beviljats av det rapporterande företaget till aktierelaterade planer eller på dessa planers vägnar.

Upplysningar ska även lämnas avseende:

- a. Verkligt värde i början och i slutet av perioden av de av företags egna egetkapitalinstrument (förutom aktieoptioner) som innehas av aktierelaterade planer.

- b. Verkligt värde vid emissionstidpunkten av företagets egna egetkapitalinstrument (förutom aktieoptioner) som under perioden emitterats av företaget till aktierelaterade planer eller till anställda, eller av liknande planer till anställda.

Är det inte möjligt att fastställa det verkliga värdet så ska upplysning lämnas om detta förhållande.

Tillkommande upplysningar enligt årsredovisningslagen

Nedan följer ett antal upplysningar som företaget ska lämna enligt årsredovisningslagen för varje räkenskapsår:

- a. Summa löner och andra ersättningar.
- b. Sociala kostnader, med särskild uppgift om pensionskostnader.
- c. Det sammanlagda beloppet av löner och andra ersättningar för vardera av följande grupper:
 - Styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare samt tidigare styrelseledamöter och tidigare verkställande direktörer.
 - Övriga anställda.

Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare samt till tidigare styrelseledamöter och verkställande direktörer ska anges särskilt.

Har företaget anställda i flera länder ska ovanstående uppgifter lämnas särskilt för varje land.

- a. Uppgift ska lämnas om det sammanlagda beloppet av kostnader och förpliktelser som avser pensioner och liknande förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare samt till tidigare styrelseledamöter och verkställande direktörer.
- b. Har företaget avtalat om avgångsvederlag eller liknande förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktören eller andra personer i företagets ledning ska uppgift lämnas om avtalen och de väsentligaste villkoren i dessa.

Redovisning av pensionsplaner i juridisk person

Tryggandelagen och föreskrifter från Finansinspektionen kan innehålla regler som leder till en annan redovisning av pensionsplaner än den som anges i denna rekommendation. En förutsättning för skattemässigt avdrag är att tryggandelagen följs i juridisk person. I det fall tryggandelagen och föreskrifterna tillämpas så ska detta endast ske i juridisk person.

Övergångsregler

När rekommendationen tillämpas för första gången ska företaget fastställa sin ingångsskuld för förmånsbestämda pensionsplaner. Om ingångsskulden är större än den skuld som företaget skulle redovisat enligt dess tidigare redovisningsprincip ska företaget göra ett oåterkalleligt val mellan att redovisa ökningen som en del av den förmånsbestämda skulden enligt

- a. enligt Redovisningsrådets rekommendation nr 5, eller
- b. som en, under vissa förutsättningar, linjärt fördelad kostnad över maximalt 5 år.

Är ingångsskulden mindre än den skuld som företaget skulle redovisat enligt dess tidigare redovisningsprincip ska företaget redovisa denna minskning enligt RR 5.

33.2 Inkomstskatt

Sambandet

Pensioner

I 28 kap. IL finns bestämmelser om arbetsgivares pensionskostnader. Pensionskostnader i ett företag kan vara av två slag, dels kostnader för att trygga framtida pensionskostnader, dels kostnader för direktutbetalda pensioner. När det gäller tryggande av framtida pensioner ställs det såväl kvalitativa som kvantitativa krav för att avdrag ska medges. För direktutbetalda pensioner finns inga sådana krav utan avdrag medges i samband med utbetalningen som en vanlig personalkostnad. För en mer utförlig redogörelse för bestämmelserna kan hänvisas till Skatteverkets Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2005 års taxering, del 3 avsnitt 11.

Olika former att trygga den framtida pensionsutbetalningen

Tryggande av framtida pensioner innebär att arbetsgivaren i förväg säkerställer de framtida utbetalningarna av de anställdas pensioner. Arbetsgivaren ska trygga pensionsutfästelserna på något av följande sätt för att erhålla avdragsrätt:

- Tjänstepensionsförsäkring
- Skuldföring på konto Avsatt till pensioner/Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser enligt bestämmelserna i Tryggandelagen med kreditförsäkring eller motsvarande.
- Avsättning till pensionsstiftelse.

Arbetsgivaren kan välja form av tryggande och kan även kombinera olika tryggandeformer om det är förenligt med den av företaget tillämpade pensionsplanen.

Tjänstepensionsförsäkring

RR har i RÅ 2004 ref. 28 – i enlighet med ett förhandsavgörande i EG-domstolen 2003-06-26 i mål nr C-422/01 – medgett en arbetsgivare rätt till omedelbart avdrag för erlagda premier till en försäkring som tecknas i ett försäkringsbolag inom EU (och EES i övrigt) och som uppfyller samtliga villkor – bortsett från kravet på tecknande i försäkringsrörelse i Sverige – som i svensk nationell rätt ställs på en tjänstepensionsförsäkring. Eftersom RR inte har hänvisat till de kvantitativa reglerna i 28 kap. IL bör enligt Skatteverkets uppfattning avdrag medges såsom för en personalkostnad enligt 16 kap. IL och inte som en tryggandekostnad enligt 28 kap. IL, dvs. utan de begränsningar som följer av de sistnämnda bestämmelserna.

Avsatt till pensioner/Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Arbetsgivaren har, inom ramen för de kvantitativa reglerna, rätt till avdrag för ökning av kontot Avsatt till pensioner/Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser avseende pensionsutfästelser. Avsättningen på kontot får högst motsvara pensionsreserven för intjänad pensionsrätt i enlighet med utfästelserna med avdrag för eventuell del som motsvaras av en pensionsstiftelses förmögenhet. Vid avsättning på konto krävs dessutom för avdragsrätt att utfästelsen är kreditförsäkrad. I tryggandelagen finns vissa bestämmelser om vad som får skuldföras på kontot Avsatt till pensioner/Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser t ex när det gäller pensionsutfästelser till huvuddelägare i fåmansbolag.

En minskning av kontot Avsatt till pensioner/Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser utgör en skattepliktig intäkt under förutsättning att den tidigare avsättningen har medfört avdrag vid beskattningen. Ett överskott på kontot benämns ”Disponibla pensionsbelopp”. Det disponibla beloppet utgörs av kontots saldo som medfört ett avdrag vid beskattningen reducerat med pensionsreserven för de pensionsutfästelser som det vid skuldföring föreligger rätt till avdrag för. Finns det även andra tryggandeformer, t.ex. pensionsstiftelse, måste även denna beaktas i beräkningen av de disponibla pensionsbeloppet. Är det ett överskott på kontot

finns det särskilda regler för att beräkna den skattepliktiga intäkten.

Pensionsstiftelse

Ett företag har även avdragsrätt för överföring till en pensionsstiftelse enligt tryggandelagens bestämmelser, inom ramen för de kvantitativa reglerna. Taket för avdragsrätt för överföring till pensionsstiftelsen utgörs av pensionsreserven för intjänad pensionsrätt enligt pensionsutfästelserna som tryggas genom stiftelsen. Avdrag medges inte för avsättning i vidare mån än vad som erfordras för att stiftelsens förmögenhet ska motsvara pensionsreserven. Stiftelsens förmögenhet ska beräknas till ett belopp som motsvara 80 % av kapitalunderlaget vid ingången eller utgången av beskattningsåret enligt lagen om avkastningsskatt.

Under vissa förutsättningar kan företaget lyfta gottgörelse från pensionsstiftelsen. Pensionsstiftelsen ska betala avkastningsskatt men är inte skattskyldig till inkomstskatt. Gottgörelse som lyfts från en pensionsstiftelse ska tas upp till beskattning om avdrag medgetts när överföringen av medlen gjordes till stiftelsen.

Kvalitativa krav

För att ett företag ska erhålla avdragsrätt för kostnader för att trygga pensionsutfästelser ställs det vissa kvalitativa krav som måste vara uppfyllda.

Avdrag för en pensionsutfästelse beaktas endast om försäkringen för utfästelsen uppfyller de krav som anges i 58 kap. IL om pensionsförsäkring. Det innebär bl.a. att försäkringen som huvudregel ska ha kunnat meddelats i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige (se dock RÅ 2004 ref. 28 ovan). Väljer företaget att göra avsättning på konto Avsatt till pensioner/avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser eller avsätter medel till pensionsstiftelse måste utfästelsen ha ett innehåll som innebär att om försäkring hade köpts för utfästelsen ska kraven på pensionsförsäkring vara uppfyllda.

Några av de viktigare kraven på en pensionsförsäkring är följande. Ålderspensionen får inte utgå vid en lägre ålder än 55 år om inte dispens erhålls av Skatteverket. Pensionen ska utgå under lägst fem år eller om försäkringen ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år, lägst tre år.

Utfästelsen ska vara ovillkorad dvs. oantastbar, varför företagets utfästelse inte får vara villkorad så att giltigheten är beroende av exempelvis företagets framtida ekonomiska situation.

Kvantitativa krav

Den tidigare starka kopplingen till begreppet allmän pensionsplan har i de nya avdragsbestämmelserna slopats. De allmänna pensionsplanerna har dock fortfarande betydelse då företaget ofta har en civilrättslig förpliktelse att följa en särskild allmän pensionsplan. Skattereglerna för avdrag sätter, förutom kvalitativa, även kvantitativa krav för avdragsrätten.

Enligt huvudregeln i 28 kap. 5 § IL medges avdrag med maximalt 35 % av utbetald lön (pensionsgrundande ersättning) under beskattningsåret eller det föregående beskattningsåret. Dock högst 10 prisbasbelopp. Avdraget medges på individnivå och endast med den faktiska pensionskostnaden. Regeln gäller oavsett vilken form av tryggnad som väljs av företaget eller om det sker genom en kombination av olika möjligheter till tryggnad av pensionsförpliktelsen.

Avdrag kan även medges enligt kompletteringsregeln i 28 kap. 7–12 §§ IL. Kompletteringsregeln ger under vissa förutsättningar en utvidgad möjlighet till avdragsrätt jämfört med huvudregeln. Regeln är tillämplig vid förtida avgång från anställningen dels om pensionsavtalet ändras, dels om parterna i sådant fall ingår ett nytt avtal. Kompletteringsregeln är dessutom tillämplig om de befintliga pensionsutfästelserna är otillräckligt tryggt dvs. arbetsgivaren kan ”köpa ikapp”. Kompletteringsregeln är inte tillämplig vid byte av tryggnadsform eller byte av arbetsgivare. Avdrag enligt kompletteringsregeln medges inom angivna ramar oavsett vilken tryggnadsform som används. För ålderspension som ska betalas ut före 65 års ålder medges avdrag för kostnader motsvarande kostnader för en ålderspension på 80 % av lönen upp till 7,5 prisbasbelopp, 70 % av lönen mellan 7,5–20 prisbasbelopp och 40 % av lönen till den del den överstiger 20 prisbasbelopp men inte 30 prisbasbelopp. För ålderspension som ska betalas ut tidigast från 65 års ålder medges avdrag för kostnader för en livsvarig ålderspension på 20 % av lönen upp till 7,5 prisbasbelopp, 70 % av lönen mellan 7,5–20 prisbasbelopp och 40 % av lönen till den del den överstiger 20 prisbasbelopp men inte 30 prisbasbelopp. Även enligt kompletteringsregeln gäller att

avdrag inte medges med mer än de faktiska kostnaderna på individnivå och att utfästelsen har tryggats.

Överskrids avdragsnivåerna medges inte avdrag för den över-skjutande delen.

Övertagande av pensionsutfästelse

Avdrag för ersättning som lämnas vid övertagande av ansvaret för en framtida pensionsutfästelse medges endast vid övergång av näringsverksamhet mellan arbetsgivare, och den nya arbets-givaren övertar ansvaret för pensionsutfästelserna. Bestäm-melsen gäller fr.o.m. den 1 januari 2004 och tillämpas på avtal om övertagande av pensionsutfästelser som ingåtts efter den 25 september 2003. Mottagaren av ersättningen beskattas, liksom tidigare, för denna i sin helhet. Mottagaren kan sen får skattemässigt avdrag när de övertagna pensionsutfästelserna tryggats eller infriats.

Tidigare gällde att det företag som avhände sig ansvaret för pensionsutfästelser hade normalt avdragsrätt för den ersättning som företaget betalade för detta. I praxis tillämpades bestämmelsen i 28 kap. 26 § IL om avdragsrätt enligt sin ord-lydelse, vilket innebar att även en överflyttning av ansvaret för pensionsutfästelserna till en utländsk person kunde ske med avdragsrätt och oavsett om pensionsansvaret tidigare medfört avdrag eller ej eller om övertagandet skett utan att pensionärs-borgenärerna bytt anställning; se RÅ 2000 ref. 28.

Direktutbetalda pensioner

Avdrag för direktutbetalda pensioner medges i takt med utbetalning som en personalkostnad. Avdragsrätten följer av huvudregeln i 16 kap. 1 § IL om avdrag för utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster.

Tecknande av en kapitalförsäkring är ett sätt för ett företag att säkerställa en utfästelse om direktpension. Erlagd premie för kapitalförsäkringen är inte avdragsgill samtidigt som det ut-fallande beloppet i framtiden inte utgör någon skattepliktig intäkt. Kapitalförsäkringens utfallande belopp kommer före-taget att använda till att betala ut direktpensionen till den anställde. Utbetalningen av direktpensionen blir då avdragsgill enligt allmänna regler.

Sociala kostnader

När tryggande sker av pensionsutfästelser eller direktutbetal-ning av pension sker ska även arbetsgivaren betala särskild

löneskatt, enligt lagen om särskild löneskatt på pensionskostnader. Skatten motsvarar skattedelen av socialavgifterna. Härutöver är arbetsgivaren skattskyldig till avkastningsskatt, enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel, för pensionsutfästelser som redovisas i balansräkningen, och för vilka avdrag har medgetts för under rubriken ”Avsatt till pensioner” enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelser m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § i samma lag. En pensionsstiftelse ska betala avkastningsskatt för de medel som stiftelsen innehar. När det gäller försäkringar är det försäkringsbolaget som är skattskyldigt till avkastningsskatt.

Övriga ersättningar till anställda

För övriga ersättningar till anställda enligt RR 29 saknas särskilda skatteregler. Det innebär att avdragsrätten som sådan följer av huvudregeln i 16 kap. 1 § IL om avdrag för utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster. Frågan om tidpunkten för avdraget däremot avgörs av huvudregeln i 14 kap. 2 § IL om god redovisningssed.

RR har prövat frågor kring tidpunkten för avdrag för ersättningar till anställda i några avgöranden under senare år.

Rättsfallet RÅ 2003 ref. 6 gällde ett aktiebolag som skulle införa ett system med deltidsledighet för sina anställda. Den anställda skulle ges möjlighet att med bibehållna ålderspensionsförmåner trappa ner sin arbetstid och få en viss ersättning under ledigheten. SRN ansåg i sitt förhandsbesked att den ersättning som den anställda skulle uppbära under ledigheten mer framstod som en form av lön under ledighet än som en pensionsförmån. RR gjorde en samlad bedömning av ersättningens karaktär och syfte och delade SRN:s uppfattning att ersättningen var att anse som lön för vilken bolaget erhöll avdragsrätt i takt med att lönen förföll till betalning.

I RÅ 2004 ref. 18 hade ett aktiebolag gjort utfästelser om avgångsvederlag till fem anställda i anslutning till att beslut fattats om att de på grund av övertalighet skulle sluta sina anställningar. Med anledning av utfästelserna gjordes en reservering i bokslutet som avsåg avgångsvederlag och på dessa belöpande arbetsgivaravgifter, men inte till någon del lön eller annan ersättning under återstående anställningstid. Utbetalning skulle ske först sedan anställningen upphört och då som engångsbelopp eller i rater. I sitt yttrande till RR uttalade BFN att reserveringen överensstämde med god redo-

visningssed. RR gjorde samma bedömning och förklarade att bolaget hade rätt till avdrag för reserveringen.

KRG har i dom 2004-02-26 i mål nr 3432-02 medgett ett aktiebolag avdrag för avsättning för upplupna gratifikationer. Skatteverket har överklagat domen och har yrkat att avdraget inte medges. Verket har därvid bl.a. hänvisat till bedömningen i RÅ 2003 ref. 6.

33.3 Rättspraxis m.m.

Rättspraxis

- Uttrycket ”allmän pensionsplan” RÅ 1996 ref. 33
- Överflyttning av ansvaret för pensionsutfästelse RÅ 1997 ref. 30 I–II
- Skyldighet för utländsk arbetsgivare att betala särskild löneskatt RÅ 1999 not. 54
- Intjänad bonus som utbetalades som pension RÅ 2000 ref. 4
- Överföring av medel till trust RÅ 2000 ref. 28
- Beräkning av särskild löneskatt i samband med fusion RÅ 2000 ref. 36
- Tryggande genom unit linked-försäkring RÅ 2000 not. 13
- Återbäring av överskottsmedel och särskild löneskatt RÅ 2000 not. 54
- Överflyttning av ansvar för pensionsutfästelser RÅ 2001 ref. 45
- Frågan om arbetande styrelseordförande var uppdragstagare eller arbetstagare RÅ 2001 not. 164
- Utfästelse om direktpension och underlag för särskild löneskatt RÅ 2001 not. 166
- Ersättning under ledighet ansågs utgöra lön RÅ 2003 ref. 6
- Reservering för avgångsvederlag RÅ 2004 ref. 18
- Tjänstepensionsförsäkring inom EU RÅ 2004 ref. 28
- Avsättning för gratifikationer KRG mål nr 3432-02

BFN:s uttalanden	– Redovisning av särskild löneskatt på pensionskostnader och avkastningsskatt på pensionsmedel vid tryggande genom särskild redovisning av pensionsskuld	BFN U 91:3
	– Redovisning av vinstandelar till anställda	BFN U 96:1
Akutgruppens uttalanden	– Upplysningar om aktierelaterade ersättningar till anställda	URA 41
	– Klassificering av ITP-planer som finansieras genom försäkring i Alecta	URA 42
	– Redovisning av särskild löneskatt och avkastningsskatt	URA 43
Skatteverkets ställningstaganden	– Avsättning för avgångsvederlag	2003:4